

Golden Globe Race KYLMAÄ ON KYYYTI

Lehteä ei millään meinaa saada päästettyä käsistään ja lähetettyä painettavaksi, kun koko ajan tapahtuu. Se on kuitenkin käynyt selväksi, että 18:sta lähtijästä ainakin kaksitoista venettä on tavalla tai toisella tippunut kyydistä matkan varrella. Enää siis vain kolmannes seilaa, ja venäläinenkin on jämähtänyt Australiaan.

TEKSTI: KLAUS SOMERKOSKI

Heinäkuun ensimmäisenä päivänä Ranskasta alkanut non-stop-yksinpurjehduksen tribuuttikisa on odotetusti ollut hankala. Vaikka veneet ovat sääntöjen määrittämiä ja siten Sir Robin Knox-Johnstonin aikalaisia malleiltaan, ja vaikka navigointi on hoidettava sekstantilla, kellolla ja kompassilla, veneet ovat väärällään erilaisia merkinanto- ja paikannusvälineitä. Se ei toki poista sitä tosiseikkaa, että pelkkä tuuliperäsin ei anna mahdollisuutta pitkiin yhtäjaksoisiin uniin. Ja vaikka suurin osa veneistä on ylimääräisin vantein varmistettu, rungoiltaan vahvistettu, laipioitu, aurinkopaneloitu ja ties mitä, niin vesi on kylmää ja tuulet yhtä armottomia yksinpurjehtijalle kuin ne olivat 50 vuotta sitten.

Jotkut lähtijöistä ovat luovuttaneet suosiolla jo Atlantin osuudella, kun venäläisen Igor Zaretskiyn

vene päätyi vetämään henkeä aina Australiaan asti. Itse mies on tietävästi Moskovassa ja hoitoa saamassa, eikä hänen jatkamisestaan ollut kenelläkään tietoa. Maihin kiinnittyminen on joka tapauksessa pullauttanut miehen niin sanottuun Chichester-luokkaan, ikään kuin kakkosfinaaliin.

Kisojen nuorin osallistuja Susie Goodall selvisi kierroksellaan lähelle Kap Hornia, kunnes useat kaatumiset ja kipparin loukkaantuminen lopulta pakottivat hylkäämään veneen ja evakuoitumaan rahtialukseen. Sinnikäs purjehtija kertoi veneen luoneen eron hetkellä häneen viimeisen haikean katseen.

Kuvapari ennen starttia raikkaasti hymyilevästä Susiesta ja lopuksi samasta naisesta roikkumassa pelastusliinassa kertoo paljon siitä, miten kovissa oloissa maailmanympäripurjehtija joutuu varsinkin etelässä selviämään.

Jännäksi meni

Kisojen nestori Jean-Luc van den Heedekään ei ole selvinnyt have-reitta, vaikka hänen valmistautumisaikansa oli porukan pisimpiä. Jo noin vuotta ennen kisaa valmistunut vene kaikkine rakenteineen ehti tulla testatuksi huolellisesti hätärikiä myöten. Siitä huolimatta kova keli pääsi ryskimään maston osittain irti tyvestään, eikä 73-vuotias ranskalainen ole pystynyt säilyttämään alkumatkasta repimäänsä pitkää etumatkaa muihin nähden. Eroa on tasoittanut myös sääntöjen vastainen satelliittipuhelu kotiin, mistä kisajärjestäjä määräsi 18 tunnin aikasakon.

Sillä ei olisi luullut olevan juuri merkitystä, mutta siitä huolimatta tilanteesta muodostuikin kahden karkiveneen jännittävä kaksinkamppailu. Lehden mennessä pailoon hyviin tuuliin päässyt hol-

TIM BISHOP/PPL/GGR

ANDREY ZASHIBIS TKACHENKO / MV TIAN FU/GGR/PPL

JESSIE MARTIN/PPL/CGR

lantilainen Mark Slats saavutti van den Heedeä vauhdilla, ja Afrikan kupeeseen tultaessa oli enää mahdollon sanoa, kumpi kippareista pöydän putsaa. Tammikuinen Bis-kajanlahtikin on tietysti maalisuorana kaikkea muuta kuin tasainen ja yllätyksetön ennen kuin Sablesin satama lopulta ottaa syliinsä.

Muut vielä kisassa purjehti-

vat kipparit ovat virolainen Uku Randmaa ja amerikanunkarilainen Istvan Kopar. Lehtisen tapaan kotiloista kärsivä Randmaa sai pohjaansa puhdistettua osittain, mutta uutena vastuksena olivat joulun jälkeen Etelä-Atlantilla rai-vonneet kovat tuulet. Myös Kopar sai Kap Hornin kierrettyä ja pääsi taittamaan kohti koillista.

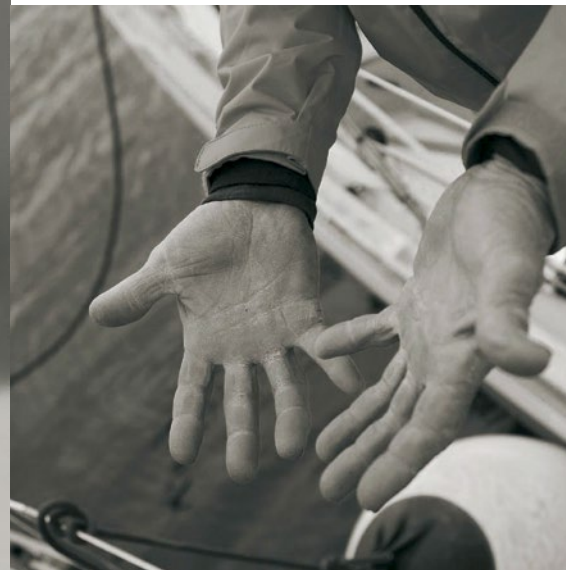

TAPIO LEHTINEN

Lehtinen ja lehmän hermot

Suomalaislukijoiden kannalta kiinnostavinta on tietysti saada Tapio Lehtinen turvallisesti kotiin. Konkarin ratkaisut etenkin ennen kisaa sekä vaiheeseen jääneen veneen tekniikka kaiken kaikkiaan ovat aikanaan oman juttunsa arvoinen kokonaisuus, mutta jo tässä vaiheessa on syytä olla onnellinen siitä, että Lehtinen on tammikuun puolivälissä edelleen kisassa mukana, liikkeellä ja masto ylöspäin.

Mitä itse liikkeeseen tulee, niin Asterian pohjassa pummilla matkustava hanhenkaulakotiloiden armeija on purjehduksen kannalta äärimmäisen turhauttava asia. Lehtisen venevalinta kallistui kapeaan ja kryssivään runkoon, josta ei tuossa lastissa ole alkumatkan jälkeen juuri iloa ollut.

JESSIE MARTIN/PPL/CGR

Enemmän ovat varmasti ilahduttaneet klassisen musiikin C-kasetit ja veneen mukaan pakattu kirjasto.

Oma osansa täytyy olla Lehtisen huumorintajullakin. Mies onkin tiedotteissaan pohtinut ääneen, josko maailman hitaimmin purjehditusta pallonkierrosta pääsisi Guinnessin ennätystenkirjaan.

Veikeä fakta on silti se, että vaikka Lehtinen laskelmiensa mukaisesti tulisi maaliin vasta kesäkuussa, Robin Knox-Johnston 1968-69 purjehti matkansa hitaammin.

Reipasta huumoria vaaditaan välillä toimituksessakin. Avaamatta nimittäin ovat kaikki ne Lehtistä auttaneen radioamatööriyh-teisön lähettämät 60 päivittäistä raporttia, joiden keskustelut on kirjoitettu muistiin Purje-lehden viimeksi ilmestyneen numeron jälkeen. Yhteensä noin 250 vanhaa konekirjoitusliuskaa. Ja jos ei niitä nyt avaa ja lue, niin seuraavaan numeroon mennessä lukemattomia on jo lukemattomia.

Viime hetkillä

Purje-lehti oli jo lähdössä painoon, kun yllättävät uutiset pakottivat avaamaan tämänkin Word-tiedoston. Lehtistä ennen Kap Hornia uhkaavat myrskyt toki realisoituivat nekin aivan juuri äsken, mutta oudompaa kuului kippa-

JEAN-LUC VAN DEN HEEDÉ/PPL/CGR

reiden harjoittamasta radiovies-tiliikenteestä, kun hollantilainen Mark Slats oli ”kynsienpureske-luetäisyydellä” van den Heedestä, niin kuin kisajärjestäjä asian muotoili. Slatsin nimittäin todettiin käyttäneen itse keksittyä ja siten rekisteröimättömiä radioamatööriritunnuksia, mistä ei pahimmillaan selviä edes sakoilla. Viranomaiset viestittivät Slatsille näin: ”You use an amateur callsign and are making connections with amateur radio operators. The call sign letters are not registered, and thus illegal. I ask you to stop.”

Slow Boat Sailing -sivuston mukaan Slats harkitsee keskeyttämistä kisan tässä vaiheessa. GGR-kisan johtaja Don McIntyre vahvistaa, että syynä on juuri määräys radioliikenteen lopettamisesta, minkä takia muun muassa tärkeiden paikka- ja säätietojen saaminen estyy.

Sosiaalinen media kohisee tämän lisäksi huhuista, joiden mukaan myös Jean-Luc van den Heedellä olisi sama tilanne.

Tämä lehti lähtee nyt painoon, ja kun se ilmestyy, huhujen tilalla on jo faktaa. 🐾

TAPIO LEHTINEN /PPL/CGR

RADIOYHTEYS ON LEHTISEN ELÄMÄNLANKA

Kirkkonummelaisessa metsässä tönöttää kallion kupeella kaksi 42-metristä antennimastoa. Tyynellä valtamerellä 17 000 kilometrin päässä seilaa Tapio Lehtinen. Sovittuna ajankohtana kummassakin päässä janaa käynnistetään radiot, ja keskustelu alkaa.

TIMO NÄRÄ

Radiolaitteistosta kuuluu harmaata kohinaa. Kohina lakkaa ja miesääni alkaa lu-
etella tottuneena kirjainten ja nu-
meroiden litaniana.

– Oo hoo kuusi Urho Bertta Tse-
ta Merimatti, oo hoo kuusi Urho
Betta Tseta Merimatti, tässä Tse-
ta Lauri kaksi kautta oo hoo yksi
Heikki Aarne Quu.

Hannu Hollmen, radioamatöö-
ritunnukseltaan OH1HAQ, kutsuu
Tapio Lehtistä OH6UBZ/mm:a uu-
siseelantilaisen etäkäytettävän
ZL2-aseman kautta. Muutaman
kerran kutsun toistuttua tuttu
miesääni vastaa.

”OH1HAQ tässä OH6UBZ”.

Lähes puolen maapallon ympä-
rysmittä etäisyydeltä kuuluva ää-
ni on selvä ja yhteys hyvä. Päivän
tärkeimpien kuulumisten jälkeen
alkaa sääennusteiden ja aikamer-
kin anto. Sen jälkeen on aikaa ru-
pattelulle.

Fusku Lehtisen hyväksi

Viime heinäkuusta asti ovat radio-
amatöörit pitäneet yhteyttä Lehti-
seen ja avustaneet häntä matkal-
laan maailman ympäri. Jari Jussila,
tunnukseltaan OH2BU, on vetänyt
joukkoa alusta asti. Pikkupojas-
ta asti radioaaltojen kanssa toimi-
neen Jussilan puristista radioama-
töörin sydäntä hieman särkee tällä
kertaa.

– Tässä vuodenvaihteen ym-
päriällä pidämme yhteyttä Tapi-
oon uusiseelantilaisen lähettimen

kautta. Meidän keskustelumme
kulkevat internetin välityksellä
sinne ja sieltä lähettimestä radi-
oitse Tapon veneeseen.

Jussilan omalla laitteistolla-
kin saataisiin yhteys Kirkkonum-
melta Asteria-veneeseen, ja niin
yhteydet tehtiinkin alkuvuoteen
saakka. Yhteys Uuden-Seelannin
lähettimen kautta Lehtiseen on
kuitenkin yli 12 000 kilometriä ly-
hyempi ja täten kuuluvuus yhtey-
dessä parempi.

Asteriassa on 100 watin lähe-
tin-vastaanotin ja takastaagissa
eristin, jolloin harus toimii radion
antennina. Uuden-Seelannin lähe-
tinäsemakin on samaa kokoa, kun
taas Jussilan vahvistimen ja an-
tennien kanssa signaali on noin 20
kertaa voimakkaampi Lehtisen ka-
lustoon nähden.

Radioyhteyden perusteista

Kirkkonummella on siis 42-metri-
nen masto, jonka päässä antenni.
Antenni lähettää ja tietysti myös
vastaanottaa signaalia. Mitä kor-
keammalla antenni on, sitä kau-
emmas sen lähettämä signaali kul-
kee. Päästäkseen pallon toiselle
puolelle signaalin on pompattava
muutamia kertoja.

Radiosignaali heijastuu osu-
essaan maata ympäröivään io-
nosfääriin. Se on kaasukehämme
yläosan kerros, jossa molekyylit
ovat ionisoituneet auringon sä-
teilyn vaikutuksesta. Ionosfääri
on noin 50–400 kilometrin kor-
keudella ilmakehän ylimmissä
kerroksissa. Jos radioaalto ei hei-
jastuisi ionosfääristä, kommuni-
kaatio radion avulla olisi mahdol-
lista vain näkyvään horisonttiin
saakka.

Radioaalto siis kimpoaa iono-
sfääristä takaisin kohti maa-
ta. Se heijastuu myös maasta
takaisin kohti ionosfääriä. Kirk-
konummelta radioaalto pomppaa
matkalla Lehtiseen viidestä seit-
semään kertaa muodostaen sik-
sakkisen matkan maapallon ja io-
nosfäärin välille.

Ionosfääri mahdollistaa pitkät yhteydet

Mitä korkeammalta signaali läh-
tee, sitä harvemmin sen tarvit-
see pompata päästäkseen perille.
Jokainen heijastuskerta vaimen-
taa signaalia, ja esimerkiksi kym-
menen hypyn jälkeen vaimennus
on jo niin suurta, ettei signaalista
enää välttämättä kuulu mitään.

Itse antenni ei vahvista sig-
naalia, mutta kohdistaa sen oike-

aan suuntaan. Esimerkkinä Jussila
käyttää perinteistä taskulamppua.
Kun heijastinkuvun ottaa pois,
polttimo loistaa valoaan heikosti
joka suuntaan. Kun kuvun laittaa
takaisin, peili suuntaa valon voi-
makkaasti tiettyyn suuntaan.

Jottei asia kuulostaisi liian yk-
sinkertaiselta, ionosfääri jakau-
tuu kolmeen eri kerrokseen,
joista vain ylin heijastaa radioaal-
toja. Näiden kerrosten korkeudet
vaihtelevat yön ja päivän välillä.

Yöaikaan ionosfäärin heijastava osa on matalammalla ja päiväsaikaan korkeammalla.

Päivällä hyppyjen pituudet siis kasvavat ja signaali on mahdollista saada kulkemaan kauemmas voimakkaampana. Toisin sanoen päivällä on mahdollista saada yhteyksiä kauempaa kuin yöllä. Jussilan ja Lehtisen välimatka on sen verran suuri, että ajoitus on tärkeä, kun yhteys tehdään suoralla radioyhteydellä. Kirkkonummella aamun olisi juuri valjettava ja Etelämerellä illan juuri painuttava mailleen parhaan yhteyden aikaan, jolloin välissä olevasta matkasta suurin osa olisi päivää.

Välttämätön apu

Haastattelun aikaan radioyhteys otetaan aamukahdeksalta Suomen aikaa. Yhteyden aikana tarkastellaan kuuluvuutta ja signaalin vahvuutta. Aikataulua voidaan muuttaa auringon nousun mukaan Suomessa ja laskun mukaan Lehtisen sijainnissa.

– Kun aloitimme yhteydenpidon viime heinäkuussa, yhteytemme oli iltayhdeksätoista Suomen aikaa. Kun Tapio jatkoi eteenpäin ja kääntyi Afrikan jälkeen itään, aikaistimme radioyhteyttä noin 15 minuutilla joka kolmas tai neljäs päivä. Viimeinen suora yhteytemme alkuvuodesta oli puoli kymmeneltä aamulla Suomen aikaa.

Taustalla Hannu ja Tapio jatkavat keskustelua.

– Akkujen latausasteet ovat 98 ja 95 prosenttia, kuuluu Lehtisen ääni. Kun sähköä on, voi keskustelu jatkua rauhassa. Näin ei alkuvaiheessa ollut.

– Kun Tapiolla Atlantilla rikkoutuivat kaikki sähköntuottolaitteet, akun lataus oli pahimmillaan seitsemän prosenttia. Se tavallaan tarkoittaa sitä, että akku on täysin tyhjä ja vaarassa rikkoutua. Silloin pidimme hyvin lyhyitä yhteyksiä, annoimme vain tuuliennusteet ja korjausneuvoja. Se oli ratkaisevin apu kisassa tähän asti.

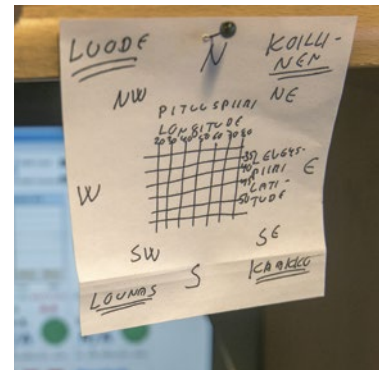
Lehtinen purjehti tuona aikana ilman valoja, AISia ja eli pimeässä. Radioamatööriin neuvoilla hän sai laitteet vähä vähältä toimimaan, ja matka jatkui. Kun latauslaitteet saatiin kuntoon, kului kuu-kausi ennen kuin akut alkoivat olla täynnä. Dieselmoottori ei käy edelleenkaan, mutta aurinkopaneelit ja vedestä sähköä mylläävä hydrogeneraattori toimivat kohtuullisesti.

– Tapio sanoi eräässä haastattelussa, että olisi ilman meidän tukeamme keskeyttänyt jo moneen kertaan.

Valtava haaste tiimille

Jussilan vetämä radioamatööri-tiimi muodostui matkan varrella kuin itsestään.

– Luin ranskalaisesta radioamatöörin uutiskirjeestä tästä kilpailusta. Otsikkona siinä oli, että vain radioamatöörit voivat auttaa. Otin yhteyttä radioamatööruttavaa-

Rupattelu on tärkeä osa Lehtisen päivän rutiineja.

ni Mikko Oksaseen, joka on purjehtinut valtamerillä. Sanoin, että jos törmää Tapioon, kertoo terveisiä, että voin kouluttaa hänestä radioamatööriin. Viikon kuluttua Tapio soitti minulle ja sanoi, ettei voi kieltäytyä tällaisesta tarjouksesta, Jussila hymyilee.

Kilpailun alettua Jussila otti yhteyden Lehtiseen päivittäin yksin vailla rutiinia ja tarkempaa toimintatapaa.

– Sitten Hannu ja vaasalainen Jari Koski tulivat taajuudelle. Oli onnenkantamoinen, että Jari otti tuuliennusteet hoitaakseen. Ei hän sellaista ollut aiemmin tehnyt, mutta otti asian vastuulleen ja on siinä nyt jo aika haka. Hän on myös ammattikoulussa sähköpuolen opettajana, joten Tapion sähköongelmien korjauksessa hän oli vastaavana.

Hannu Hollmenille Jussila on siirtynyt matkan varrella vetovastuuta. Hollmen on myös ollut yhteydessä kymmeneen alihankkijoihin ja saanut kerättyä satojen sähköpostiviestien jälkeen korjausohjeita Asterian tekniikalle. Mukana on myös vaasalainen Jari Perkiömäki, joka on maailman huippuja radiokelin ennustamisessa, sekä valtameriä purjehtinut ja Lehtisen ja Jussilan ensi kertaa yhteen tuonut Mikko Oksanen.

Suurin haaste korjauksissa on kuitenkin kaiken tapahtuminen radioyhteyden välityksellä. Esimerkiksi Jussila nostaa Tom Hanksin tähdittämän Apollo 13 -elokuvan.

– Leffassa avaruusaluksista ovat sähköt loppumassa, ja jokainen mahdollinen sähkölaite pitää sulkea, aivan kuten Tapiolla. Elokuvassa korjausohjeet annetaan radioitse, ihan niin kuin Tapiolleen. Mutta kuvittelepa meidän tilannetta, jossa et olisi koskaan käynyt avaruusaluksessa, sinulla ei olisi listaa siihen asennetuista järjestelmistä ja sinun pitäisi vain radioyhteyden avulla selvittää mikä on rikki, miksi se on rikki ja mitä sille voisi tehdä, Jussila naurahtaa.

Sielunhoitoa

Jo yli puolen vuoden ajan on Jussila tiiminsä kanssa ollut päivittäin yhteydessä Lehtiseen. Vain kerran on käynyt niin, ettei yhteyttä ole saatu muodostettua. Toisen kerran molemmat kuulivat toisensa, mutta mitään tietoa ei saatu vaihdettua.

– Meillä on Tapion kanssa paljon yhteistä. Olemme lähes

saman ikäisiä ja meillä on samankaltainen iän tuoma elämäntavot. Tässä on tultu tutuiksi. Erään kerran vaimonsa kanssa keskustellessaan Lehtinen sanoi hänellä olevan kaksi ystävää, Asteria ja minä. Yhdessä haastattelussa hän kertoi päivän kohokohdan olevan se, kun hän tulee taajuudelle ja kuulee häntä kutsuttavan. Tapio sanoi tietävänsä siitä, että on ikään kuin turvassa, Jussila sanoo selvästi tunteikkaana.

Taustalla kuuluu Lehtisen ja Hollmenin juttelua Asteriasta. Rupattelu on tärkeä osa Lehtisen päivän rutiineja. Niin sanottuun viralliseen osuuteen radioyhteydestä kuluu kymmenestä viiteentoista minuuttia. Siinä Lehtinen saa tuuliennusteet, kilpailutietoja ja aikamerkin. Sen jälkeen tunnista puoleentoista keskustellaan niistä näitä. Radioamatöörit tekevät ikään kuin sielunhoitoa.

– Tapio kärsii tällä hetkellä kroonisesta puheripulista. Hänen tyttärensä sanoi, että kun Tapio on taas Suomessa, kaikki meistä saavat soittaa hänelle kerran päivässä ja jakaa tunnin verran huo- liamme, Jussila nauraa.

Koska keskustelulla ei ole sen suurempia suuntaviivoja, toimittajakin pääsee skedille, eli yhteyteen Lehtisen kanssa. Kippari kysyy häneltä lukematta jääneiden Purjeiden jutuista, ja keskustelemme lyhyesti Åbo Akademin merihistoriallisesta instituutista. Rauhallinen ja asiasta kiinnostunut mies kuulostaa siltä kuin vastailisi toimistostaan eikä keskeltä valtamerta. Kokemus on mykistävä ja kunnioituksesta nöyristävä.

Virallinen ennuste Lehtisen maaliinpääsystä on huhtikuun loppussa. Hän itse arvelee matkan kestävän kesäkuun puolelle. Jussilalla ja radioamatööreillä on siis vielä tarinoita vaihdettavana. 🐻